

ombudsman
veřejný ochránce práv

Denisa Kramářová

ÚMLUVA O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM STRUČNĚ A PŘEHLEDNĚ

ORGÁNY INSPEKCE PRÁCE

2020

ÚMLUVA OSN O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

- Proč máme speciální úmluvu pro lidi se zdravotním postižením
- Základní principy Úmluvy
- Největší výzvy pro ČR

PROČ EXISTUJE SPECIÁLNÍ ÚMLUVA?

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Lidé se zdravotním postižením jako dlouze opomíjena skupina lidí
- Základní práva (volební právo, rodičovská práva, práva na majetek) nenáleží všem
- Po celém světě jsou OZP oběťmi násilí a chudoby a objekty péče, rozhodování jiných a vyloučení
- Svět není přizpůsoben pro život lidí se zdravotním postižením
- Od 60. let minulého století existuje sociální hnutí lidí s postižením, kteří se domáhají uznání a práv

„Účelem této úmluvy je podporovat, chránit a zajišťovat plné a rovné užívání všech lidských práv a základních svobod všemi osobami se zdravotním postižením a podporovat úctu k jejich přirozené důstojnosti.“

ZÁKLADNÍ PRINCIPY ÚMLUVY

ombudsman
veřejný ochránce práv

- Nic o nás bez nás!
- Sociální model zdravotního postižení
- Heterogenita a intersekcionalita
- Právo na osobní autonomii a život v komunitě
- Přiměřené úpravy a univerzální design
- Zvláštní ochrana žen a dětí
- Vnitřní monitorování a vnější kontrola

PRÁVA ZAKOTVENA V ÚMLUVĚ

ombudsman
veřejný ochránce práv

Rovnost před zákonem bez diskriminace (čl. 5)

Přístupnost (čl. 9)

Právo na život, svobodu a osobní bezpečnost (čl. 10 a 14)

Rovnost před zákonem a způsobilost k právním úkonům (čl. 12)

Ochrana proti mučení (čl. 15)

Ochrana před vykořisťováním, násilím a zneužíváním (čl. 16)

Právo na respektování fyzické a psychické integrity (čl. 17)

Svoboda pohybu a státní příslušnosti (čl. 18)

Právo na život v komunitě (čl. 19)

Svoboda projevu a názoru (čl. 21)

PRÁVA ZAKOTVENA V ÚMLUVĚ

ombudsman
veřejný ochránce práv

Svoboda projevu a názoru (čl. 21)

Respektování soukromí (čl. 22)

Respektování obydlí a rodiny (čl. 23)

Právo na inkluzivní vzdělávání (čl. 24)

Právo na zdraví (čl. 25)

Právo na zaměstnání (čl. 27)

Právo na přiměřenou životní úroveň (čl. 28)

Právo účastnit se na politickém a veřejném životě (čl. 29)

Právo účastnit se na kulturním životě (čl. 30)

- osoby se zdravotním postižením mají právní **způsobilost ve všech oblastech života** na stejném základě s ostatními
- **umožnění přístupu k asistenci**, která může být potřebná při uplatňování způsobilosti osob se ZP k právním úkonům
- poskytnutí přiměřených a účinných záruk opatření týkajících se uplatňování způsobilosti k právním úkonům
- rovnost v majetkových právech osob se ZP

PRÁVO NA ŽIVOT V KOMUNITĚ (ČL. 19)

ombudsman
veřejný ochránce práv

- stejné právo pro všechny osoby se ZP žít v společenství se stejnými možnostmi volby na rovnoprávném základě s ostatními.
- možnost **volby místa pobytu, i toho, kde a s kým budou žít.**
Upuštění od nutnosti žít v specifickém prostředí
(deinstitucionalizace, reforma péče o duševní zdraví).
- **široké spektrum podpůrných služeb**, včetně osobní asistence, které umožňují nezávislý život v společnosti a začlenění se do ní, za současné eliminace izolace a segregace.

- nevyklučovat osoby se zdravotním postižením z obecného systému vzdělávání
- zajistit jim na rovném základe s ostatními **přístup k inkluzivnímu, kvalitnímu a bezplatnému základnímu a středoškolskému vzdělání** (vč. mimoškolských aktivit)
- možnost absolvovat obecné terciární vzdělávání, odbornou přípravu na výkon povolání, vzdělávání dospělých a celoživotní vzdělávání bez diskriminace
- možnost získat zručnosti v oblastech běžného života a sociální zručnosti

PRÁVO NA PRÁCI A ZAMĚSTNÁVÁNÍ (Čl. 27)

ombudsman
veřejný ochránce práv

- možnost žít se prací svobodně zvolenou nebo přijatou na trhu práce
- zákaz diskriminace na základě zdravotního postižení
- spravedlivé a uspokojivé pracovní podmínky (včetně odměňování a příležitostí)
- podpora profesního postupu a pracovních příležitostí
- přiměřená úprava pracovišť potřebám lidí s postižením
- zaměstnávání lidí ve veřejném sektoru
- získávání pracovních zkušeností na otevřeném trhu práce
- pracovní a profesní rehabilitace, programy zaměřené na udržení si prac. místa a na ulehčení návratu do práce

- Umožňuje jednotlivcům podávat stížnosti k Výboru pro práva osob se zdravotním postižením.
- Výbor je orgánem, který chrání lidi před neoprávněnými zásahy případně nečinností státu.
- Česká republika sice ratifikovala samotnou Úmluvu, k ratifikaci Opčního protokolu bohužel zatím nedošlo (jen ho podepsala).
- Občané ČR s postižením nemají tedy možnost účinně bránit svá práva na mezinárodní úrovni.
- Mnoho evropských států již jurisdikci Výboru přijalo, mezi nimi například Slovensko, které ratifikovalo Úmluvu společně s jejím Opčním protokolem.

- Výbor pro práva osob se zdravotním postižením vydává k jednotlivým článkům **všeobecná doporučení** (tzv. General Comments)
 - **Článek 5** – Rovnost před zákonem bez diskriminace
 - **Článek 6** – Ženy a dívky s postižením
 - **Článek 12** – Rovnost před zákonem a způsobilost k právním úkonům
 - **Článek 19** – Právo na život v komunitě
 - **Článek 24** – Právo na inkluzivní vzdělávání
 - **Článek 33** – Zapojování lidí s postižením (vč. dětí) do implementace a monitoringu Úmluvy

- rozšířit **zákaz odepření přiměřených úprav** na další oblasti kromě zaměstnanosti a pracovněprávních vztahů
- učinit veškerá nezbytná opatření k **podpoře využívání dostupných opravných prostředků** lidmi s postižením v situacích, kdy jsou vystaveni **diskriminaci** a nerovným podmínkám
- **posílit monitorování** provádění standardů
- zajistit **přístup k veřejně přístupným budovám** pro osoby se zdravotním postižením, zejména pak pro neslyšící osoby, nevidomé osoby a osoby s mentálním postižením
- zajistit **dostupnost dokumentů v přístupných formátech** pro všechny osoby se zdravotním postižením, které je potřebují

- **proškolit soudce a další pracovníky justice**, pokud jde o práva zakotvená v Úmluvě
- přijmout myšlenku **inkluzivního vzdělávání jako základní princip vzdělávacího systému** a zajistit přijímání dětí s postižením do škol hlavního vzdělávacího proudu
- zajistit **stejnou mzdu pro všechny** osoby se zdravotním postižením bez ohledu na klasifikaci jejich zdravotního postižení
- zvýšit úsilí v oblasti podpory **zaměstnanosti osob se zdravotním postižením na otevřeném trhu práce** a vyčlenit dostatečné zdroje na tuto podporu, a zejména podporovat zaměstnanost žen se zdravotním postižením

DĚKUJI ZA POZORNOST

kramarova@ochrance.cz

ombudsman
veřejný ochránce práv

Publikace a
doporučení

<https://ochrance.cz>

Podněty, návrhy

podatelna@ochrance.cz

Evidence stanovisek
ochránce

<https://eso.ochrance.cz>